

ISTOTA I ZASADY FUNKCJONOWANIA RACHUNKOWOŚCI

Rachunkowość- jest systemem ciągłego gromadzenia, przetwarzania i prezentacji danych dotyczących zjawisk i procesów gospodarczych zachodzących w danej jednostce gospodarczej.

Zasady prowadzenia rachunkowości reguluje ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1999 (Dz.u. Nr 121 ze zm.)

CECHY SYSTEMU RACHUNKOWOŚCI

- x Ewidencja operacji gospodarczych w mierniku pieniężnym (w Polsce – zł).
- x Podstawą zapisu operacji są dokumenty źródłowe.
- x Dokonywania zapisów na kontach – urządzeniach księgowych – zgodnie z zasadami zakładowego planu kont.
- x Ewidencja operacji zgodnie z zasadą podwójnego zapisu
- x Ciągłość ewidencji księgowej(od bilansu otwarcia do bilansu zamknięcia, który staje się bilansem otwarcia kolejnego okresu)
- x Inwentaryzacja

FUNKCJE

- x Informacyjna (do sprawozdań)
- x Kontrolna (dokumentowane poprzez sprawdzenie kont i sald)
- x Sprawozdawczo-analityczna (do Urzędu Skarbowego, badań statystycznych)
- x Dowodowa

CZĘŚCI SKŁADOWE RACHUNKOWOŚCI

1. Przyjęcie zasady (poityka) rachunkowości
  - a) określenie roku obrotowego
  - b) metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego
  - c) sposoby prowadzenia ksiąg rachunkowych
  - d) systemy ochrony danych i ich zbiorów
2. Prowadzenie ksiąg rachunkowych
  - a) dziennik (zgodnie z chronologią)
  - b) księga główna
  - c) księgi pomocnicze (uszczegółowienie zapisów księgi głównej)
  - d) zestawienie obrotów i sald (pomagają znaleźć błędy)
  - e) wykaz składników aktywów i pasywów – inwentarz
3. Inwentaryzacja (rzeczywisty stan naszego majątku)
  - a) Stan aktywów (zbiór składników majątku przedsiębiorstwa)
  - b) Stan pasywów (źródła pochodzenia majątku)
4. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego
  - a) Wycena aktywów
  - b) Wycena pasywów
  - c) Ustalenie wyniku finansowego

5. Sporządzenie sprawozdań finansowych
  - a) Obligatoryjne:
    - Bilans
    - Rachunek zysków i strat
    - Informacje dodatkowe
  - b) Nieobligatoryjne:
    - Rachunek przepływów pieniężnych
    - Zestawienie zmian w kapitale własnym
6. Gromadzenie i przechowywanie dokumentacji
  - a) Dochody księgowe
  - b) Księgi rachunkowe
  - c) Dokumenty inwentaryzacyjne
  - d) Sprawozdania finansowe
7. Poddanie badaniom i ogłoszenie sprawozdań w przypadku przewidzianych ustawą
  - a) Badanie sprawozdań finansowych
  - b) ogłoszenie sprawozdań finansowych

NADRZĘDNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

- x **memorialowa** – ujęcie w księgach rachunkowych ogółu dotyczącego danego roku obrotowego przychodów i związanych z nimi kosztów, niezależnie od terminu ich zapłaty;
- x **współmierności** – przeciwstawienia przychodów danego roku, kosztom które były niezbędne do ich osiągnięcia
- x **kontynuacji działania** – zakładamy, że podmiot gospodarczy będzie prowadził działalność gospodarczą bez zmian
- x **ostrożnej wyceny** – uwzględnianie w bilansie zysków i strat, utratę wartości niektórych składników majątku
- x **ciągłości (porównywalności)** – w kolejnych latach zachowujemy te same metody wyceny, amortyzacji
- x **wyższości treści nad formą (istotność)** – możemy upraszczać formę zapisu dopóki nie stracimy wizerunku prawidłowego zapisu
- x **dokumentacji** – musi być prowadzona na podstawie dokumentów
- x **niekompensowania** – osobne uwzględnianie poszczególnych kosztów, aktywów, pasywów, zysków

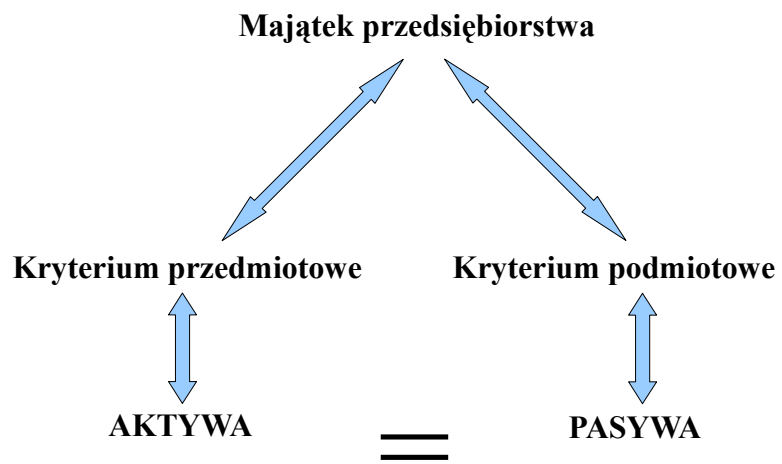
METODY RACHUNKOWOŚCI

- x **podmiotowa** – na wszystkie zdarzenia patrzymy od strony podmiotu
- x **bilansowa** – nakazuje patrzeć na każde zjawisko z dwóch stron (wzrost środków rzeczowych – > utrata środków pieniężnych)
- x **momentów i okresów sprawozdań**
- x **metoda grupowania**
- x **wyceny** – przedmiotem mogą być przedmioty wymierne

ZASOBY MAJĄTKOWE I ŹRÓDŁA ICH POCHODZENIA

W rachunkowości składniki majątku jednostki gospodarczej są nazywane aktywami a źródła ich finansowania (pochodzenia) są określane mianem pasywów.

PARADYGMAT METODY BILANSOWEJ

AKTYWA

Aktywa – to kontrolowane przez jednostkę zasady majątkowe o wiarygodnej określonej wartości, powstaje w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych.

Aktywa można pogrupować:

- ze względu na kryterium płynności:
  - trwałe
  - obrotowe
- wg sposobu czerpania korzyści używania tych aktywów:
  - operacyjne – które wykorzystuje w bieżącej działalności
  - inwestycyjne – powoduje przyrost wartości majątku ale nie ich wykorzystywanie w bieżącej działalności gospodarczej

W ramach **aktywów operacyjnych** wyróżnia się – dla celów sprawozdawczych – ich rodzaje, które obejmują np.:

- aktywa trwałe, czyli:
  - wartości niematerialne i prawne
  - środki trwałe
  - środki w budowie
  - należności długoterminowe
  - długotrwałe rozliczenia międzyokresowe

Aktywa trwałe – wykorzystywane dłużej niż 1 rok od dnia bilansowego

Aktywa obrotowe – które zmieniają swoją postać w czasie krótszym od 1 roku obrotowego

- zapasy
- należności krótkoterminowe
- krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe

Według podstawowego kryterium podziału aktywa inwestycyjne dzielimy na:

- krótkoterminowe
- długoterminowe

Bilansowe ujęcie aktywów uwzględnia ich podział według stopnia płynności, czyli:

- Mniej płynna grupa:
  - majątek trwały (aktywa trwałe)
- Płynne
  - majątek obrotowy (aktywa płynne)

Aktywa trwałe – to te aktywa, które nie są zaliczane do aktywów obrotowych

– użytkowane w okresie dłuższym niż 1 rok i nie zmieniają swojej postaci (kryterium czasu)

Aktywa obrotowe – to aktywa, które cechuje ciągła zmienność postaci pod którą występują.

Cykl tych zmian jest zwany cyklem obrotowych i posiada 3 podstawowe fazy:

- zakupu
- produkcji
- zbytu

„Jeśli majątek zarabia, jest to tzw. majątek pracujący.”

AKTYWA TRWAŁE

1. Wartości niematerialne i prawne – nabyte przez jednostkę, zaliczamy do aktywów trwałych prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania po przewidywanym okresie ??? użyteczności dłuższej niż 1 rok przeznaczony do używania potrzeb jednostki a w szczególności:

- autorskie prawa majątkowe
- licencje
- koncesje
- prawa do wynalazków, patentów
- prawo do znaków towarowych, użytkowych, zdobniczych
- Know-How
- wartość firmy
- koszty zakończonych prac rozwojowych

wartość firmy – pojawi się w księgach podmiotu gospodarczego, który nabywa firmę lub jej zorganizowaną część i ta wartość firmy stanowi różnicę między ceną nabycia określonej jednostki lub zorganizowanej części a niższą od niej przejętych aktywów netto.

Firma Y nabyła firmę X za 200.000 zł , aktywa firmy X były warte 140.000zł.

$$\begin{array}{r} 200.000 \\ (-)140.000 \\ \hline 60.000 \end{array}$$

Dodatnia wartość firmy;

Muszą być spełnione warunki dla kosztu zakończonych prac rozwojowych by uwzględnić je w wartościach niematerialnych i prawnych.

2. Rzeczowe aktywa trwałe

Wszystkie elementy mają postać rzeczową i są wykorzystywane dłużej niż 1 rok.

- środki trwałe
- zaliczki na środki trwałe

Środki trwałe – rzeczowe aktywa trwałe o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższej od jednego roku , kompletne i zdadne do użytku; przeznaczone na potrzeby jednostki.

Są to w szczególności:

- x nieruchomości
- x grunt
- x prawo wieczystego użytkowania gruntu
- x budowle i budynki
- x będące odrębną własnością lokale
- x spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i użytkowego
- x maszyny
- x urządzenia
- x środki transportu
- x inne rzeczy
- x inwentarz żywy

Środki trwałe w dudowie – które s a budowane, montowane lub ulepszone w wyniku zawartych umów / we własnym zakresie.

3. Należności długoterminowe

Należności -

Należności długoterminowe – z innych tytułów a niżeli z tytułu dostaw i usług oraz z tytułów zaliczanych do inwestycji długoterminowych, które stają się wymagalne po upływie 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Należności z tytułu sprzedaży całych linii produkcyjnych, których ???

- kwoty od leasingobiorcy

4. Inwestycje długoterminowe

Inwestycje – aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania z nich przychodów w formie odsetek, dywidend lub innych pożytków; w tym również z transakcji handlowych a w szczególności aktywa finansowe oraz te wartości niematerialne i prawne i te nieruchomości, które nie są użytkowane przez jednostkę lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia korzyści (np. wynajem).

Inwestycje długoterminowe – czas w którym inwestycja będzie korzystna, w którym nie zmienia ona swojej postaci przekracza 1 rok.

5. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe

Koszty usług, które będą rozliczane w przyszłości w następnym okresie rozliczeniowym.

AKTYWA OBROTOWE (PŁYNNE, PRACUJĄCE)

- **Zapasy** – rzeczowe aktywa obrotowe przeznaczone do zużycia lub zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.
- **Materiały** – rzeczowe aktywa obrotowe nabyte przez jednostkę, celem ich zużycia na własne potrzeby. Materiały dzielimy na:
  - x podstawowe
  - x pomocnicze:
    - ✓ opakowania
    - ✓ paliwo
    - ✓ części zamienne
- **Półprodukty i produkty w toku** – to niegotowe wyroby własnej produkcji.
- **Produkty gotowe** - wytworzone przez daną jednostkę i nie podlegające dalszemu przetworzeniu; wyroby i usługi w celu ich odsprzedaży.
- **Towary** – nabywane przez jednostkę w celu dalszej odsprzedaży w formie nieprzetwarzanej.
- **Zaliczki dla dostawców**

II NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE

Należności krótkoterminowe obejmują ogół należności z tytułu dostaw i usług oraz całość/ część należności z innych tytułów niezaliczanych do aktywów finansowych, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Wszystkie należności z tytułu dostaw i usług niezależnie od terminu ich wymagalności, na mocy ustawy, są zaliczane do krótkoterminowych.

Wyróżniamy (NK):

- x z tytułu podatków, dotacji, ubezpieczeń
- x z tytułu bezpieczeństwa społecznego
- x od pracowników
- x od akcjonariuszy
- x należności sporne – dochodzone na drodze sądowej

III INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE

Zaliczamy:

- x krótkoterminowe aktywa finansowe, które jak udziały i akcje oraz inne papiery wartościowe przeznaczone do sprzedaży i udzielone pożyczki krótkoterminowe;
- x środki pieniężne (w kasie i na rachunkach bankowych)
- x inne aktywa pieniężne:
  - x w drodze (będące aktualnie np. między podmiotem i bankiem)
  - x weksle obce (którymi płaci nam kontrahent)
  - x czeki
  - x środki pieniężne na lokacie krótkoterminowej

IV KRÓTKOTERMINOWE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE

Koszty usług, które będą rozliczane w okresie krótszym niż 1 rok, np.: czynsze.